

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jacobi Alvarez de Paz Opera

De Exterminatione Mali, Et Promotione boni - Libri quinque

Álvarez de Paz, Jacobo

Lvgdvni, 1613

Quid erit Homo. Cap. 7.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77843](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77843)

conditio, quod sicut flos, & fœnum, simul atque incipit vivere, incipit interire.

Sed quid est, [Et fugit velut umbra, & numquam in eodem statu permanet? nisi quod hæc gloria caduca hominis fallax est, & quod maior, eò instabilior. Umbra fallax est, quæ oculis insipientium aliquid esse videtur, cum nihil omnino sit, nisi maioris lucis absentia. Hanc nec oculus videt, quia non umbram, sed modicam lucem videt; non auris audit; non odoratus percipit; non gustus capit; non manus apprehendit. Sic est homo, & omnis gloria eius, quæ nullam soliditatem, nullam stabilitatem habet, sed semper de vno in aliud se mouet, & tandem in mortem, & sempiternam obliuionem decidit. Idque sonant illa verba Chrysoctomi:

Quid efferis animo, cum sis homo, cognatus terræ, eiusdem substantiæ cum cinere, tum natura, tum animo, tum actionum delectu? Hodie diues, cras pauper: hodie sanus, cras ægrotus: hodie gaudes, cras doles: hodie iuuenis, cras senex. Num quid in rebus humanis consistit, ac non potius annuum præterfluentium cursum imitantur omnia, simulatque apparuerunt citius nos quam umbra relinquunt? Quid igitur cristas erigis homo, fumus, & vanitas? [Homo enim vanitati similis factus est, veluti fumus dies eius.] Exaruit graven, & flos decidit. Hæc dico, non ut substantiam deiciam, sed ut arrogantiam refrænem.] Sed miserabilis est aliud, quod umbræ nomine denotatur; nimirum, quod dum maior est homo, aut ætate, aut dignitate, aut honoris altitudine, eo est interitui propinquior. Crescunt umbræ ad vesperam, & longiores ac productiores fiunt, non metuas illas inhians infantule, quia umbræ sunt, & per noctis præsentiam occumbent. Crescit honor, augetur dignitas, splendor mundanæ prouehitur, iride hæc, nili velis, o homo, infantium more deludi, quia umbræ maiores sunt, & eo ipso quod maiores, in ictu oculi consumuntur. [Dies mei, inquit David, sicut umbra declinauerunt, & ego sicut fœnum arui.] Idem & tu dicito de vita tua, & de vita cuiusque, etiam si princeps sit potentissimus, quia ut umbra nimium protracta, declinat, & ad nihilum properat, & ut vile fœnum, & flos agri, non aliud quam celerem casum expectat. Est igitur homo caro, est spiritus ignarus, & cæcus, est compositum quoddam ex corpore, & animo innumeris miseris, & calamitatibus, & ignorantibus, & peccatis subiectum; est flos, & fœnum, est umbra; in quo, si quæ ex se habet, consideremus, omnia instabilia, omnia fallacia, omnia misera, & tumultuosa reperiemus. Exeat itaque ex se, & transeat in Deum, illique tota mente cohareat, ut ex propinquitate ad illum, qui est, & qui Beatus est, honorem acquirat.

Quid erit Homo.

CAPVT VII.

ONTEMPLATI sumus initium, & progressum hominis; initium vile, progressum miserabilem; nunc eius finem, si

A fortè præfata detrimenta resarciat, inquiramus. Solut enim contingere, ut abiecta & tristitia principia sublimes & lati fines emendent, & ut status adueniens prioris conditionis calamitates aboleat. & sequens felicitas acerbitatem præteritorum casuum amabilem reddat. Ioseph castissimus à carcere ad imperium elatus, & à paupertate ad diuitias, ad amplam domum, ad nobile coniugium, & ad turbam seruulorum, à quibus obsequium accipiebat, euectus, natum sibi filium Manassem vocauit, & lætæ obliuionis ei nomen imposuit, dicens: Obluisci me fecit Deus omnium laborum meorum, & domus patris mei.] An & nos post pædorem huius mundialis carceris aliquem exitum lætitiæ plenum expectamus, quo tantæ miseriæ soluantur, & tot tantæque tristitiæ vastentur? O exitum terribilem, o finem horroris plenum, quem natura mortalis expectat! Hic finis non est alius quam formidabilis mors, qua omnia nostra læta & tristitia finem aspiciunt. Sed priusquam quid in morte erimus, aperiamus, totius nostræ vitæ, ac eorum omnium, quæ dicta sunt, sapiens Philosophus quasi coronidem faciat, & ea in breuem summam, quod aptius teneantur, colligat. Sic ille ait: In regnum fortunæ, & quidem durum atque iniuctum, peruenimus, illius arbitrio digna atque indigna passuri: corporibus nostris impotenter, contumeliosè, crudeliter abutetur: alios ignibus peruret; alios nudos mari iactabit, & luctatos cum fluctibus, ne in arenam quidem aut litus exploder, sed in alicuius ventrem imense belluæ detrudet. Alios morborum variis generibus emaceratos diu inter vitam mortemque detinebit, ut varia, & libidinosa, mancipiorumque suorum negligens domina, & pœnis, & muneribus errabit. Quid opus est partes dehere? Tota vita flebilis est. Vegebunt noua incommoda, priusquam veteribus satisfeceris.] His miseris & calamitatibus circumsepti, hiique periculis expositi, si non præmatura morte succindamur, omnes vitæ nostræ ætates decurrimus. Infantia tota in nutrimentis corporis agitatur, & in solidanda carne consumitur. Pueritia ludis, & subsaltationibus, & moribus præter omnem modum, & ordinem delectatur. Adolescentia (si non gratia Dei præueniente, & carnem frænante, dometur) cogitationibus impuris decipitur, & luxuriæ desideris sordescit. Iuuentus immensas sollicitudines, honores, & dignitates assequendi sustinet, & nimios labores rem familiarem augendi, & liberos ac familiam gubernandi volens aut nolens suscipit. Haic ætati, quæ vitales etiam annos complectitur, insidiatur senectus referta tristitiis, plena doloribus, & miris afflictionibus, amaritudinibusque subiecta. Tunc oculi caligant, aures grauius audiunt, sensus reliqui immoderatiis suis obiectis affecti languescunt. Tunc capilli fluunt, facies in pallorem mutatur, dentes & robore & numero minuuntur, cutis arefcit, halitus insuauiter olet, pectus suffocatur, tuillis cachinnat, genua tremunt, pedes tument, & tristem animam hæc turba malorum grauius premit. Verè cum homines sibi optant senectutem, non aliud optant, inquit Augustinus, nisi longam infirmitatem. Nam si quis ad senectutem processerit, ut ait Innocentius, statim cor eius affligitur, & caput concutitur, languet spiritus, & fœret anhelitus, facies rugatur,

Gen. 41. 51.

Seneca lib. de consol. ad Marcia. c. 10.

Aug. lib. de catechiz. an. rudibus. Innocent. lib. 1. c. 9.

& statura curuatur, & caligant oculi, & vacillant articuli; nares effluunt, & crines defluunt; tremit tactus, & deperit actus; dentes putrescunt, & aures surdescunt. Senex facile prouocatur, difficile reuocatur, citò credit, & tardè discredit: tenax, & cupidus: tristis, & querulus: velox ad loquendum, & tardus ad audiendum: laudat antiquos, spernit modernos: vituperat præsens, commendat præteritum, suspirat, & anxiatur, torpet, & infirmatur.] Inter has molestias & angores, homo, extremum malorum, scilicet mortem, expectat. Et licet tanta mala patiatur, tamen ad augmentum miseræ ab his eisdem malis, ne in aliud maius incidat, separari delectat.

Sed quantumuis sit homini formidabilis mors, quantumuis enitatur importunissimæ inimicæ sagittas effugere, sine vilo remedio ab ea victus prostratusque succumbet. Quid autem eris, ô homo, cum mors tibi fuerit dominata, aut iam tibi cæperit dominari, non verbis meis, sed alicuius sermonibus, qui iam morti manus dedit, ab ipsaque fuit victus, intelliges. Ecclesiasticus mortuum quendam introducit loquentem, ac te communis hominum fortis admonentem. Memor esto, inquit, iudicij mei, sic enim erit & tuum, mihi heri, & tibi hodie.] O, inquam, homo, qui adhuc vitam agis; qui vitali actione moueris; qui lucis huius vltra perfrueris; qui tam es huius sæculi negotiis immerfus, & futuræ calamitatis oblitus, inanes quæso & noxias curas deponito, & conditionis meæ horribilis recordationem admittito, quia mihi & tibi vna est communisque conditio, nisi quòd me hesternò die, te verò hodie comprehendet. [Memor esto iudicij mei,] id est, sententiæ à Deo seculo iudice aduersum me prolatae, quam iam eius voluntas, cui nemo potest resistere, in me executioni mandauit, quia eadem certissime aduersum te prolata est, nisi quòd vel ut emenderis, vel ob negligentiam tuam acius puniatis, ad tempus breue differtur. Recordare obsecro ad bonum tuum, miseræ fortis, cui me communis natura subiecit, quia non alia tibi quam mihi fors parata est, sed eidem te fragilis caro subiiciet. Mortalis es sicut & ego, igitur morieris. Luteum vas es, sicut & homines reliqui, igitur & confringeris. Viator es, qui quemadmodum & omnia caduca, ad finem tendis; ergo tandem mortis vmbra occupaberis. Ne longam & prolixam ætatem tibi promittas, nam mors mihi accidit heri, tibi verò hodie, quamuis sis imparatus, adueniet. Est magna domina, quæ vniuersis mortalibus dominatur, & ideo expectari vult, & paratos mortales ac dispositos ad iter faciendum esse cupit, ipsa verò nullum expectat, sed destinato tempore sine vlla mora ad egrediendum vocat. Hoc autem tempus non longè distat, sed hodie est, quia sicut hodierna dies citissime transiet, etli longinquum videatur. Sed nunc audi iudicium meum, audi sigillatim sortem, ac conditionem meam, vt ex ea tuam valeas coniectare.

Ego quidem mortem certissimam, & incertissimam habui: certissimam, quia post peccatum irrefragabiliter morti fui adiudicatus: incertissimam, quia semper anceps fui quonam

A tempore eram moriturus, & cuiam generi mortis eram ex diuina ordinatione subiectus. Talem tu mortem certissimam atque incertissimam tibi insidiantem aduertito. Certissima illa est, quoniam non solum Adæ, sed omnibus quoque posteris eius dictum est à Domino.

In sudore vultus tui vesceris pane, donec reuertaris in terram de qua sumptus es.] Et verissimæ sunt illæ scripturæ sententiæ: Scio quia morti trades me, vbi constituta est domus omni viuenti.] Et: Quis est homo, qui viuere, & non videbit mortem, eruet animam suam de manu inferi?] Et: Omnes morimur, & quasi aquæ delabimur in terram, quæ non reuertuntur.] Et: A muliere factum est initium peccati, & per illam omnes morimur.] Reges, ac principes sæculi mortis lege non sunt exempti,

B ac deposito diademate, relictisque diuitiis, & aliis regis insignibus, linteo funebri amicti hinc emigrare compelluntur. Omnes Sancti, & (quod amplius est) ipsa Virgo Deipara sine peccato concepta, & ipse Sanctus Sanctorum, ac Filius Dei mortem subierunt: & hic, quia voluit, alij verò omnes, quia ita natura statutum est, vitam istam cum morte commutarunt. Quis ergo te ab hac communi lege moriendi eximet? Quis in hac vita perpetuò seruabit? Quis vltra breue tempus inducias tibi concedet? An mors præ senectute (quia ab exordio mundi regnare cæpit) obliuiosa erit, aut fortè dum alios insequitur, te eius pallidum ac tristem vultum declinantem pertranlibit? Nequaquam. Caput enim canis aspersum, corporis imbecillitas, dolores, morbi, humorum pugna, & ipsa carnis ostiumque coagmentatio, nuncij sunt mortis, ab ipsa ad te missi, qui manifestè profitentur, mortem tui recordari, & iam iam instare, ac ad te festinanter venire. Certissimum igitur est, venturam mortem, at quam incertum est tempus aduentus eius. Quidam in ipso ventre matris, alij statim atque in lucem editi sunt, vitam finiunt. Multi in infantia, multi in pueritia, plurimi in adolescentia, aut virili ætate mortem obeunt, & pauci comparatione prædictorum ad senectam perueniunt. Certumque est adolescentem etiam robustum, ac validum, citò mori posse, senem verò diu viuere non posse. Nec solum tempus moriendi, ac hora hinc emigrandi incertissima est, sed & ipsum genus mortis absconditum, ac penitus oculis nostræ mentis occultum. Quidam enim hinc decedunt longissimo morbo consumpti: quidam breui, sed acerba ægritudine pulsati: non pauci subita & inopinata morte prærepti. Ne nos, inquit Ephræm Syrus, in hodiernum vel crastinum diem impura relaxet cogitatio: quoniam multi, dum multa seculum statuerent, ad crastinum non perueniunt: at subito rapti sunt, sicut passerulus ab accipitre, & velut agni à lupo, & quasi captiuus à latrone, nec loqui prioris valentes, nec testamentum condere, neque vocem vllam edere. Alij enim vesperi cubitum sani concedentes, ad mane non perueniunt. Alij ad mensam accumbentes expirant. Alij inter ambulandum & ludendum repente sunt mortui. Alij in balneo morientes, idem lauacrum pro epitaphio ac sepultura habuerunt. Alij verò, dum nuptias celebrarent, in ipso thalamo nuptiali subito atque inopinatè abrepti sunt, & eadem sibi vestimenta pro nuptiis pa-

rarunt,

Genes. 3.
19.

Job. 30.
23.
Psal. 88.
49.

1. Reg.
14. 14.
Eccles. 2. 5.
33.

Eccles. 38.
27.

Ephræm
ser. Athib.
qui in Do
minos dor
muerunt.
20. 3.

Matth. 24. 43.

rarant, atque pro funere : successeruntque in locum tubicinum lamentantes, & in locum saltantium atque tripudiantium, lugentes atque plorantes.] Hæc ille. Merito igitur mors comparatur furi. Illud autem scitote, ait Dominus, quoniam si sciret paterfamilias qua hora fur venturus esset, vigilaret utique, & non sineret perfodi domum suam.] Est, inquam, similitudo admodum apta; quia sicut fur horam sibi commodissimam, patri verò familias incommodissimam ad furandum captat: ita mors quasi nos suæ terribilitatis oblitos, & imparatos, & multa disponentes, & molientes expectat.

Memor itaque esto iudicij mei, quia sic erit & tuum: si forte non fui subita morte sublatus, at acerba, & grauis infirmitas prænuncia mortis me corripuit, & molestissima castigazione vexauit. Sic & tu nisi repente ad iudicium voceris, amara & dura agrotatione pullaberis. Iam te febris absument, iam immanis torquebit dolor, iam cordis immisericors angustia concludet, suavis cibus pro felle, & appetibilis potus pro absinthio erit, & cuncta, quæ leuamen afferre possent, abscedent. Sanguinem venarum tuarum pro salute dabis, & eo effuso, & quasi in pretium admisso, ac si esset pretium vilissimum, contemnetur, & salus optata non dabitur. Amarissimas poriones quasi sanitatis prænuncias, non sine nauæa & stomachi labore suscipies, & incolumitas, ac si tibi illuderet, non subsequetur; vnguenta renibus, cataplasmata iecori, & spleni, & diuersa malagmata aliis partibus admouebis, & importuna agrotatio non fugiet. Sed quid aio, non fugiet? in dies inualescet, & magis ac magis tuæ carni dominabitur, donec medici penitus de tua salute desperent. Tunc non cibus, non medicamina, sed linteamina ad cadauer inuoluendum parantur, & necessaria pro more ad funus peragendum quaruntur. Adhuc è vestigio satellites mortis; nam hebescentes oculi contabescunt, pectus palpitât, rancum guttur anhelat, dentes nigrescunt, pallefcunt ora, & membra cuncta rigescunt. Inter hæc autem & alia magni doloris & horrois indicia anima tremebunda è corpore egreditur, & ab indiuiduo socio volens nolens separatur. Hæc separatio mors est, quæ vt suprema domina assignat duos hos socios, incredibili amore deuinctos, corpus scilicet & spiritum, domicilio suo. Illud terræ mandat, istum verò, secundum merita sua, aut bona aut mala, conuenienti loco commendat. Illud omnibus mundi huius rebus, parentibus, fratribus, cognatis, amicis, opibus, deliciis, honoribus spoliât; istum, malis operibus onustum, aut bonis actibus adornatum, ad tribunal Iudicis manifestat. [Siccine separat amara mors?] Sic profectò separat, & corpus ab omnibus, quæ possidebat, & animam à corpore segregat. [Homo enim cum interiit, non sumet omnia; neque descendet cum eo gloria eius.] Et [diues cum dormierit,] scilicet cum mortem obierit, [nihil secum auferet,] ex his, quæ in mundo possidebat: aperiet] anima [oculos suos] è corpore iam egressa, se ipsam attentè considerabit, & felicitatis huius sæculi [nihil inueniet.] Sicut aqua de caelo cadens, hominèque in agro reperiens, sic vita functum assequetur, ac comprehendet inopia, & opprimit eum cumulus tribulationum quasi sæua tempestas. [Tollet eum

A ventus vrens] diuinæ indignationis, [& velut turbo rapiet eum de loco suo.] Et mittet super eum] miseriarum & calamitatum procellam, [illique non parceret,] & sine vilo emolumento infælix homo manus eius, scilicet Dei, [fugiens, fugiet.] Stringet super eum manus suas, & sibilabit super illum, intuens sepulchri locum eius.] Hæc à Iobo de diuitibus impijs dicta sunt, quæ quodammodo cunctis hominibus competunt, quatenus scilicet omnibus terrenis spoliantur in morte, & in locum horrois & caliginis, nempe in sepulchrum, retrudantur.

Nunc ergo, ô homo, post mortem (inquit quispiam vita functus) attende quid eris, & si me aspexeris, ex me ipso tuam sortem addices. Memor esto iudicij mei, quia sic erit & tuum. Meditare seriò in me quid eris in corpore, & quid eris in animo, & fat scio te ipsum copiosè lugebis. Quid eris in corpore? Cadauer. Quid est cadauer? Corpus, quod antea fuit animalis, vita priuatum. Quid est cadauer hominis? Corpus hominis ab anima separatum, sine sensu, sine voce, sine motu, sine pulchritudine: corpus plenum foetoris, frater putredinis, initium cineris, destitutum in cibum vermium. Audi, ô homo, quid posthaceris. Exhibet spiritus eius, & reuertetur in terram suam: in illa die peribunt omnes cogitationes eorum. Nolite, inquam, confidere in principibus: in filiis hominum, in quibus non est salus;] quoniam egredietur animus à corporibus eorum, & reuertentur in terram, de qua sumpti sunt, & tunc consilia eorum irrita erunt. Quòd si principes huius sæculi soluentur in terram, an tu homuncio vilissime in nobiliorem materiam dissolueris? Audi quid eris. Auertente te faciem turbabuntur: auferes spiritum eorum, & deficient, & in puluerem suum reuertentur.] Et quidem si animalia vniuersa, cum Deus manum subtraxerit, illisque cibum dare desierit, præ turbatione tabescent, ac tandem in puluerem resoluta deficient; quid de homine sentiendum est, cuius eadem est cibi necessitas, cuius est corporis eadem materia, nisi quòd in puluerem desinet, & in lutum se conuertet? Nam & [ecce nunc in puluere dormiam, inquit Iob, & si manè me quaesieris, non subsistam.] Attende quid eris.

Quasi putredo, ait idem, consumendus sum: & quasi vestimentum, quod comeditur à tinea.] Res namque sum putrida, & interitui obnoxia, atque adeò non post multum temporis in vilissimam materiam corruptus redibo, & instar attriti vestimenti, quod à minimo animalculo, tinea scilicet, deuoratur, præ imbecillitate consumar. Sed dicito mihi, ô sancte Iob, in quam materiam desines, in quam nam substantiam reuertaris? Si sustinero, inquit, infernus domus mea est, & in tenebris stravi lectulum meum. Putredini dixi, pater meus es; mater mea, & soror mea vermibus.] Nihil aliud iam expectare libet, quam domum sepulchri mei, in qua tenebris & caligine oblitâ stravi (in quo vsque ad diem resurrectionis quiescam,) lectulum meum. Ibi autem non de nobilitate gloriabor, non parentum meorum stemmata commemorabo, sed putredo factus, & cibus vermium effectus, putredinem patrem agnoscam: nam ex putri materia coagulatus sum: & vermes eo affectu, quo filij diligunt matres suas, & fratres sorores suas, amore complectat: quoniam inter illos quasi inter fratres,

1. Reg. 15. 32.

Psal. 48. 18.

Iob. 27. 19.

Psal. 145. 2. 3.

Psal. 103. 29.

Iob. 7. 21.

Iob. 13. 18.

Iob. 17. 13.

& cognatos, usque ad orbis immutationem permanebo. Hic exclamat merito Augustinus dicens: Et quam turpis pater, & quam vilis mater, quam abominabilis soror! Conceptus de fetore per ardorem libidinis putrefacto, cuius tamen cadaveri quasi funebres vermes assistunt. Vitiis produxit faciem, & iam mortuus producet fetorem, & putredinem. Vitiis amicum hominem impugnavit, mortuus vermes plurimos impinguabit. Quid ergo scdus humano corpore, quid horribilius corpore mortuo? Cuius gratissimus erat amplexus in vita, molestus etiam erit eius aspectus in morte. Quid ergo profunt diuitiae, quid epulae, quid deliciae? Non liberabunt a morte, non defendent, non eripient a fetore. Qui quondam sedebat in throno gloriosus, modò latet despectus post mortem in tumulo. Qui stabat ornatus in aula, modò sedet immunus in tumba. Qui vescabatur deliciis in cenaculo, modò consumitur a vermibus in sepulchro.] Omnes ergo mortales post mortem erunt putredo, & fetor, & vermis, puluis, & cinis. [Homo enim putredo, & filius hominis vermis.] Hæc fors homines cunctos expectat, a qua nec nobilitas, nec diuitiae, nec potestas eximunt, nec acumen ingenij, nec literæ, nec alia quæuis, quæ in hoc mundo æstimantur, excipiunt. Hic ex accidentibus magna conspicitur mortalium diuersitas, quia eos aut maiorum claritas, aut propria facinora, aut conquisitæ diuitiæ discernunt; in tumulo autem omnes erunt puluis, & cinis; nec est aliquid, quod hos aliis præferat, aut regem a mancipio distinguat. Circumspice eos, inquit Prosper Rhegiensis Episcopus, qui ante te similibus splendoribus fulsere. Vbi sunt, quos ambiabant ciuium potentatus? Vbi insuperabiles Imperatores? Vbi qui conuentus disponebant, & festa? Vbi equorum splendidi inuectores? Exercituum duces? Sarrapæ, Tyranni? Non omnia puluis? Non omnia fauilla? Non in paucis ossibus eorum vitæ memoria est? Respice sepulchra, & vide quis seruus, quis dominus, quis pauper, quis diues? Discerne, si potes, vinculum a rege, fortem a debili, pulchrum a deformi. Memor itaque naturæ, non extollaris aliquando. Memor autem eris, si te ipsum respexeris. Hæc igitur fors, hæc conditio sanè misera omnes homines manet, vt quoad corpora conuertantur in cineres. Vnde qui modò vilis, & fragilis caro es, cinis, & puluis eris, nullaque alia maiori dignitate fulgebis.

Est autem alia corporis mortui calamitas maxima, quod omnes illud horrent, & a se abicere, & procul ablegare contendunt. Sponsus sponsam charissimam atque pulcherrimam; parentes, filium; & filius, parentes; amici, amicum, quam primum possunt, domo pellunt, & vt eius ignominiam ac infamiam vtrumque contendant, in sepulchro condunt, ac terra cooperiunt. Meritoque corpus mortuum infame est, quoniam ad nihil, nisi ad hoc vt putrefiat, & vermes ex se genitos pascat, vtile est. Ideoque de quodam potentissimo rege dicit Isaias: Tu autem proiectus es de sepulchro tuo quasi stirps inutilis pollutus, & obuolutus cum his, qui interfecti sunt gladio, & descenderunt ad profundum laci, quasi cadaver putridum.] Verè stirps inutilis corpus humanum ab anima separatum, quod nulla vis naturæ potest ad vitam reducere, neque a fetore & corruptione liberare. Vnde Iob ait: Lignum habet spem: si præcisum fuerit, rursum virescit, & rami eius pullulant. Si senuerit in terra radix eius, &

A in puluere emortuus fuerit truncus illius, ad odorem aquæ germinabit, & faciet comam quasi cum primum plantatum est. Homo verò cum mortuus fuerit, & nudatus, atque consumptus, vbi, quæso, est? Quomodo si recedat aqua de mari, & fluiuis vacuefactus arefcatur: sic homo, cum dormierit, non resurget, donec atteratur cælum, non euigilabit, nec confurget de somno suo.] Ergo homo mortuus quoad hoc vilior & abiectior est ligno: nam hoc licet conuulsum, licet præcisum, licet diurnitate inueteratum, si iterum inferatur, & aqua rigetur, inuenescit, rediunumque resurgit. At homo nulla naturæ virtute potest ad vitam redire, nec ad pristinam conditionem reuocari. Et quidem mare nunc fluit, & aliquam terræ partem deserit; nunc verò refluit, & eandem quasi perditam citò recuperat. Similiter torrens, si nunc æstate siccat, post paulum facta accessione aquarum exundat. At homo nunquam vitam mortalem recuperabit, quam semel amisit: nunquam ad possessa prius bona reuocabitur, sed in puluerem versus custodietur. Ad vitam verò immortalem aliquando resurget, quando Deus in extremo die cælos immutabit, & maiori splendore conuestiet. Liquet enim, inquit Gregorius, quia non resurget, scilicet donec atteratur cælum: quia nisi mundi huius finis aduenerit, humanum genus a somno mortis ad vitam non euigilabit. Non ergo quia omnino non resurget, sed quia ante conuentionem cæli, humanum genus minimè resurget, insinuat.] Erit ergo homo quoad corpus, & quoad hanc vitam istius mundi atinet, abiectissimus, qui in puluerem & fetorem conuertetur, & nulla naturali facultate ad meliorem sortem reuocabitur.

Hæc, ô homo, eris in corpore, sed quid eris in animo? Animus quidem noster immortalis est, non cum corpore corrumpitur, non in cineres vertitur, qui naturam spiritualem, & ab omni corruptione alienam sortitus est, sed tamen omnibus bonis, quæ in hoc mundo diligebat, exiuit. Non cum cognati delectant, non famuli circumstant, non opes iuuant, non dignitates spectabilem faciunt, non reliqua visibilia, sicut cum corpori erat iunctus, suffulciunt. Incipit regionem quandam sibi prorsus incognitam ingredi, cum nunquam visis, & incognitis penitus conuersari. Hi non adulantur illi, non perperam facta dissimulant, non bene gesta inaniter, & ad gloriam vanam captandam laudabunt, sed in omnibus veritatem profitebuntur. Astabit animus ante tribunal districti & seueri Iudicis, qui cum sapientissimus sit, non poterit falli; cum rectissimus, non poterit muneribus corrumpi; cum potentissimus, non poterit minis terri; nec ad damnationem bonorum, aut liberationem malorum adduci. Coram hoc Iudice anima a corpore separata, de cogitationibus, de desiderijs, de verbis, de operibus, de omissionibus, de aliorum peccatis, quæ quoquomodo ad ipsam pertinent, examinabitur, & iuxta meritum suum, aut pœna aut præmio afficietur. Vniuersa tunc temporis animam deserent, & solam derelinquent. Nam nec corpus ei aderit, quod in sepulchro putrefcit; nec amici, aut cognati, qui post paucas horas aut dies defunctum obliuioni tradunt; nec res temporales, quæ iam alijs possessoribus seruiunt. Assistent autem ei Angeli, si fortè animam liberare possint: assistent & demones, vt eam, si concessum illis fuerit, ad se trahant. Astabit propria conscientia

accusans

Aug.

Iob. 25.
6.Prosper
lib. sententia
vlt.Isaiæ 14.
19.Iob. 14. 7.
8. 9. 10.
11. 12.

Gregor.

Ephraim cum a. T. r. s. u. l. u. s. B. e. n. e. d. i. c. t. u. s. a. l. i. a.

accufans quicquid non ante rectè gestum fuerit. Sed ita adhaerebunt opera in hac vita facta, vt nulla ratione ab anima diuelli patiantur. Hanc horam separationis animæ à corpore optimè describit magnus Pater Ephraim in hunc modum: Beatus quicumque in hora illa emigrationis, quando cum timore atque dolore anima separabitur à corpore, fiduciam repererit. Venturi enim sunt Angeli, qui animam à corpore iam separatam accipiant, listantque ante tribunal immortalis ac tremendi iudicis. Magnus nos timor inuadit, ô fratres, in hora mortis, quando cum tremore atque dolore separanda erit anima à corpore. Siquidem in hora illa discelfus præstabitur animæ suæ, quæ gesserit opera, diurna, atque nocturna, siue bona, siue etiam mala. Impellentibus iam eam Angelis, vt exeat à corpore, illa respiciens ad sua opera, egredi pertimescet: peccatoris verò anima cum timore è corpore recedet, & tremebunda abibit statuenda ad tribunal immortalis iudicis. Cum autem iam emigrare cogetur è corpore, contuebiturque sua opera, tunc cum timore dictura est ipsis: Concedite mihi vnus adhuc horæ spacium, donec egrediar. At cuncta eius opera simul vna voce respondebunt, dicentque ei: Tu nos fecisti, tua opera sumus, tecum vnâ ad Deum ibimus. Sic ille.] Ecce ergo, ô homo, quid eris: in corpore puluis, in anima reus; in corpore cinis; in anima iudicandus: in corpore putredo, & vermis; in anima ex tuis operibus, aut pœnis, aut præmiis afficiendus. Et vt breuiter omnia dicta tibi proponam, & quid fueris, quid sis, & quid eris, ad tuam confusionem inculcem, audi verba Hugonis Victorini, quæ hunc argumentum finem imponunt. Attende, inquit, Homo, quid fuisti ante ortum, & quid es ab ortu vsque ad occasum: atque quid eris post hanc vitam. Profecit fuisti, quod nihil erat, postea de vili materia factus, & vilissimo panno inuolutus, menstruali sanguine in vtero materno fuisti nutritus: & tunica tua fuit pellis secundina. Sic indutus & ornatus progressus es ad nos: nec memor es quàm sit vilis origo tui. Forma, fauor populi, feruor iuuenilis, opesque subripiente tibi noscere quid sit homo. Nihil aliud est homo, quàm sperma fetidum, saccus stercoreum, cibus vermium.

Post hominem vermis, post vermem fetor & horror.
 Sic in non hominem vertetur omnis homo. Cur ergo superbis homo? Attende quòd fuisti vile semen, & sanguis coagulatus in vtero: deinde miseris huius vitæ expositus; postea vermis, & cibus vermium futurus in tumulo. Quid superbis puluis, & cinis: cuius conceptus, culpa; nasci, miseria; viuere, pœna; mori, angustia? Vnde superbit homo, cuius conceptio, culpa; nasci, pœna; labor, vita: necesse, moti?

Quid potuit Homo.

CAPVT VIII.

MOs est satis antiquus principum huius sæculi homines exaltate abiectos & viles, & ad magnam potentiam & dignitatem prouehere, vt & manifesta signa sui erga eos eximij amoris ostendant, & vt suam potestatem in huiusmodi exaltatione, magnificentiamque declarent. Cum enim proprium sit amoris sua bona in ama-

Atum effundere, & consonum sit magnitudini, se ipsam magnis & admirandis operibus aperire, sit, vt cum hæc duo in sinum regis concurrant, cum acutissimè ad amplificandum & efferendum amicum inflament. Magnificentiæ, magna facere debet, si potest, & vera magnificentia est: amor amico quanta potest bona impertitur, si verus amor est. Quid ergo dabit illi magnificentia & potestati iunctus, nisi tot & tanta, quæ & amicum regis spectabilissimum faciant, & supra alios aulicos ac magnates extollant? Huic rei nullum est regnum etiam barbarum, quod non fidem faciat, & nullus (vt credo) fuit rex, quamuis præ immanitate hominis naturam exuerit, qui non hunc morem operibus testatus sit. Vt verò nunc hominum historias relinquamus, non pauca in diuinis monumentis huiusce rei inueniemus exempla. Dauid rex sex & triginta viros habuit sibi magno amore coniunctos, qui (vt dicitur in Paralipomenon) [adiuauerunt eum, vt rex fieret super omnem Israël.] Horum autem fortissimus, & fortè amicissimus fuit [Gesbaan filius Achamoni princeps inter triginta, qui leuauit hastam suam super trecentos, vulneratos vna vice,] & Christi perfectissimos amicos signat. De Euilmerodach scriptum est: Factum est in anno trigesimo septimo transmigrationis Ioachim regis Iuda, mense duodecimo, vigesima septima die mensis: subleuauit Euilmerodach rex Babylonis anno, quo regnare coeperat, caput Ioachim regis Iuda de carcere. Et locutus est ei benignè, & posuit thronum eius super thronum regum, qui erant cum eo in Babylone.]

Bis regum familiarissimis amicis adiungendus est Aman. Nam [rex Assuerus exaltauit Aman filium Amadathi, & posuit solium eius super omnes principes, quos habebat. Cunctique serui regis, qui in foribus palatii versabantur, flectebant genua, & adorabant Aman; sic enim præceperat eis Imperator.] Ad eos quoque pertinet Nehemias pincerna Artaxerxis regis, qui tantum apud illum valuit, vt auditis precibus huius, quem admodum diligebat, Hierosolymas euersas ædificari imperaret. Ac tandem amicissimus regis Darij Medj fuit Daniel, quem antea à regibus Babyloniae propter admirabilem sapientiam ad summos honores euectam, ipse amplius honore affecti; & vnum de tribus primis principibus, qui toti eius imperio præerant, constituit. Qui licet ex tribus quoad imperium, & potestatem esset vnus, tamen in conciliando sibi amore regis, eò vsque progressus est, vt esset vnicus, & omnibus emineret. Nam & Daniel superabat omnes principes, & satrapas, quia Spiritus Dei amplior erat in illo. Porro rex cogitabat constituere eum super omne regnum, quo magis ipse labore ac molestia vacaret. Hæc autem regum consuetudo, si eam per se accipiamus, & à vitis & immoderatis eorum affectibus separemus, bona est, & omni peccato ac imperfectione caret. Cur enim si conyuniibus reipublicæ hominibus fidelem amicum habere concedimus, regi denegabimus, qui pro exigentia maioris oneris suis hameris impositi magis consilio amici fidelis indiget? Ille profecit; qui opum est ditior, & potestatis ac muneris abundantior, leuaminis & adiutorij est indigentior: habeat igitur aliquem, quocum suas sollicitudines partiatur, & à quo in negotiis regni iuuetur. Hunc verò æquum est honorare, & aliis tum opibus tum dignitate præponere, vt qui regi ipsi vtilior est, & reipublicæ fructuosior, aliis minus dignis, in his quæ decent, præferatur.

Et quidem hæc ita in regnis terrenis geruntur, à quibus non abhorret Dei omnium regis suprema

1. Paral. 11. 10. num. 11.

4. Reg. 25. 27. 28.

Ester 3. 1. 2.

2. Esdra 2. 6.

Daniel. 6. 3. 4.

